

✓

PAŃSTWOWY
TEATR POLSKI
W POZNANIU

1 9 5 2

DYREKTOR WŁADYSŁAW WOŹNIK

A. Makarenko (Władysław Woźnik) „POEMAT PEDAGOGICZNY”
Pierwsze spotkanie z wychowankami Akt I.

Henryka Rodkiewicz

„Chodzi o wychowanie nowego człowieka”

(A. Makarenko „Poemat Pedagogiczny”)

W roku 1920 Komisariat Oświaty młodej Republiki Radzieckiej powierzył Antoniemu Makarence kierownictwo jednej z kolonii dla nieletnich przestępców. Rząd Radziecki ocenił sprawę opieki nad bezdomną młodzieżą jako nagłą i pilną. Kraj wyniszczony rządami caratu, wojną domową, uciążliwym walkami z interwentami — a stąd zdeorganizowane życie gospodarcze, częstokroć głód i bieda, przyczyniły się do zdeprawowania młodzieży. Bandy bezdomnych dzieci stały się powszechną plagą. Jak najszybsze wyprostowanie skrzywionej moralnie młodzieży! — Takie zadanie postawił Rząd Radziecki przed wychowawcami.

Podjmując się trudnego obowiązku kierownika kolonii dla młodocianych przestępców — A. Makarenko miał już za sobą przygotowanie pedagogiczne. Makarenko, syn robotnika kolejowego urodził się w 1888 roku w Biełopolu w gubernii charkowskiej. Po ukończeniu w roku 1905 jednorocznego kursu pedagogicznego, zostaje nauczycielem w szkole dla dzieci robotników kolejowych w Kriukowie, gdzie prowadzi równoległe z pracą pedagogiczną — tajną robotę agitatorsko-rewolucyjną. W roku 1914 wstępuje na Połtawski Instytut Pedagogiczny, który kończy chlubnie ze złotym medalem. Jako proletariusz i szczerzy rewolucjonista wybuch Wielkiej Rewolucji Październikowej wita z entuzjazmem. „Po Październiku otwarły się przede mną wielkie perspektywy. My pedagodzy byliśmy upojeni.. w połączeniu życia i rewolucji cała wielkość, całe piękno i potęga naszych niezwykłych czasów”.

Sztuka „Poemat Pedagogiczny”, którą realizujemy na scenie Teatru Polskiego, jest adaptacją sceniczną książki A. Makarenki pod tym tytułem — będącej artystycznym reportażem z jego pracy pedagogicznej w kolonii im. Gorkiego.

Na kolonię przychodzi A. Makarenko nie mając wypracowanej metody postępowania z powierzoną mu młodzieżą. Makarenko nie szuka jednak sposobu rozwiązania problemów wychowania nowego człowieka w starej i bezużytecznej pedagogice burżuazyjnej. Ma przed sobą wyraźny cel — wychować nowego człowieka tak, aby stał się pełnowartościowym człowiekiem społeczności socjalistycznej. „Pięknie i radośnie wychować niepospolite kolektywy, a więc i niepospolitych ludzi”. Odrzuciwszy pedagogikę burżuazyjną i potępiając metody ówczesnej pedagogiki radzieckiej tzw. pedagogii — dochodzi do przekonania, które staje się dla niego punktem wyj-

ANTONI MAKARENKO

1 V 1952

POEMAT PEDAGOGICZNY

SZTUKA W 5 ODSŁONACH

wg tłumaczenia Barbary Rafałowskiej

Dramatyzacja: Jerzy Rakowiecki

OSOBY:

ANTONI SIEMIONOWICZ MAKARENKO, kie- rownik kolonii	Władysław Woźnik	ONUFRY WAĆ	Kazimierz Talarczyk
SELANCJUSZ OJCZENASZ, intendent	Jerzy Kordowski	ZADOROW	Jerzy Krasicki
LIDOCZKA, wychowawczyni	Irena Maślińska	BURUN	Zbigniew Józefowicz
	Henryka Rodkiewicz	BRATCZENKO	Zdzisław Słowiński
RODIMCZYK, wychowawca	Aleksander Sewruk	MITIAGIN	
	Wacław Kędziora	OWCZARENKO	Stanisław Jędrzejewski
SZERE, kierownik gospodarczy	Stanisław Mroczkowski	CZOBOT	wychowankowie
CZERNIENKO, przewodniczący Inspektoratu Ro- botniczo-Chłopskiego	Stanisław Płonka-Fiszer	HUD	Kolonii
	Władysław Badowski	TARANIEC	Roman Filary
AGIEJEW, Komisarz Rejonowy	Olech Moliński	WIERSZNIEW	Józef Strumiński
BARBARA BREGEL, Inspektor Komisariatu Oświaty	Blanka Orszańska	SINIENKI	Janina Adamowa
	Maria Szaniawska	MARUSIA	Anna Sobolewska
		OLA	Bożena Koniecka

Akcja sztuki rozpoczyna się zimą roku 1920.

INSCENIZACJA I REŻYSERIA: MARIA d'ALPHONSE
DEKORACJE I KOSTIUMY: TADEUSZ KALINOWSKI
WSPÓLPRACA DRAMATURGICZNA: HENRYKA RODKIEWICZ

ścia w pracy — „nie ma żadnych oficjalnych przestępców, są tylko ludzie którzy znaleźli się w złej sytuacji”. Wypaczenie więc charakteru następuje w nikczemnych warunkach życia, które stworzył wrogi kapitalistyczny ustroj społeczny. Odrzucając pojęcie wrodzonej przestępczości, Makarenko traktuje kolonistów jako ludzi, których trzeba poprostu wychować. Stąd nie interesuje się ich przeszłością i nie klasyfikuje skrzywień moralnych według schematów pedagogicznych.

Idąc za wskazaniem Lenina i klasyków marksizmu, pracę swoją rozpoczął od tworzenia zespołu. Główne swoje wysiłki kierowałem na tworzenie kolektywu”. Tworząc kolektyw jako podstawę i środek wychowania komunistycznego — gwarantuje jednostce pełne rozwijanie się indywidualności. Wychowanek kolektywu występuje więc jako jednostka, odpowiadająca za postępowanie nie tylko swoje, lecz i całej zbiorowości współtowarzyszy.

W kolonii im. Gorkiego, w poszukiwaniu nowych form i metod wychowania, mając przed sobą zawsze jasno postawione zadanie — wychowania socjalistycznego — kształtuje się i dojrzewa sam Makarenko jako pedagog. Postępowanie jego początkowo nierówne, impulsywne, wpływające jednak zawsze z najgłębiej pojętego humanizmu i optymizmu gorkowskiego — z wiary w człowieka — zaczyna się krystalizować w zasady prawdziwej etyki komunistycznej. Stosunek Antoniego Siemionowicza do wychowanków nie jest bynajmniej sentymentalny, czułościowy, miękki. Makarenko nie hołduje ideałom abstrakcyjnym, ogólnym pojęciom dobra czy moralności. W późniejszych swoich pracach pedagogicznych mówi, że „siła komunistycznej etyki polega na jej łączności z życiem praktycznym, z prostym, zdrowym rozsądkiem. Etyka komunistyczna powinna być etyką naszego dzisiejszego i jutrzejszego zwykłego postępowania”.

Kolektyw kolonii im. Gorkiego cementuje się przy wspólnej pracy. Praca to najistotniejszy czynnik wychowania i decydujący miernik użyteczności człowieka w życiu społecznym. Wielką wagę przykładą Makarenko do dyscypliny, którą rozumie nie jako przymus wpływający na regulowanie porządku, lecz jako wynik procesu wychowania. Dyscyplina, to podstawa moralności socjalistycznej, która każe przewycięzać trudności, walczyć, bezustannie dążyć naprzód — jest więc wynikiem uświadczenia, a dopiero później może stać się środkiem wychowania. Ścisłe z dyscypliną wiąże się pojęcie kary, którą Makarenko stosuje w tym wypadku, jeśli wychowanek zdaje sobie sprawę z winy. Karę nakłada kolektyw występując w obronie interesów całego zespołu. W tym ujęciu kara ma głęboki sens wychowawczy.

Główne zasady postępowania wychowawczego Makarenki nie zyskały aprobaty Gubernialnego Wydziału Oświaty w Charkowie, który tkwił jeszcze w starych burżuazyjnych przesądach i metodach tzw. pedagogii, która opierała swój system na właściwościach wrodzonych psychice dziecka i fał-

szywie oceniała wpływ środowiska na kształtowanie się osobowości (np. dziecko górnik może być tylko górnikiem. Niedorzeczność tych fatalistycznych teorii została potępiona w roku 1936 przez C.K.W.K.P. (b.) W „Poemacie Pedagogicznym” inspektor Barbara Bergel jest przedstawicielem tych teoretycznych, papierkowych koncepcji pedagogicznych.

Pedagogika jednak Antoniego Makarenki wysnuta z realnej, otaczającej go rzeczywistości — zwyciężyła. Dziś w Związku Radzieckim i już w krajach demokracji ludowej prowadzi się szkoły w myśl jego założeń, wychowując w nich ludzi według moralności socjalistycznej.

Poemat Pedagogiczny jest to „hymn na cześć Wielkiej Rewolucji Październikowej i odkrytych przez nią niewidzialnych dotąd perspektyw dla jednostki, mogącej się radośnie i twórczo rozwijać w zespole” (J. Miedynski).

Zespół, który ukazują Makarenko w Poemacie, to żywi ludzie, o różnych i bogatych indywidualnościach, którzy nie zatracając nic ze swoich cech niepowtarzalnych — stają się w ramach kolektywu obywatelami kraju socjalistycznego. Bo „im silniejszy jest związek między rozwojem i wychowaniem, a obowiązkiem obywatelskim — tym wartościowsi wyrastają ludzie” (A. Makarenko). Atmosfera, w której kształtuje się i wzrasta zespół Makarenki, jest radosna i twórcza, chociaż proces wychowania nie przychodzi pedagogowi bez trudności. Trudności te pokonują też i koloniści — przyjąwszy za hasło „nie kwękać”. Wielka przyjaźń proletariackiego pisarza Maksyma Gorkiego dla Makarenki i opieka, jaką otaczał kolonie — to jeszcze jedna piękna karta do charakterystyki prawdziwego poematu pedagogicznego, jakim była kolonia im. Gorkiego.

Makarenko według słów jego własnych, chciał ukazać w „Poemacie” trzy rzeczy: 1) Ze w Związku Radzieckim nawet z ludzi, których kapitaliści uważają za „odpadki” — tworzy się pięknego, nowego, wolnego człowieka. 2) Ze tzw. przestępca jest tylko człowiekiem, który znalazł się w złych warunkach. 3) Ze największym walorem człowieka radzieckiego jest zwycięska walka z samym sobą i bohaterskie przewyciężanie przeszkód. Wychowanie radzieckie, które wyrosło m. in. na doświadczeniu A. Makarenki i jego późniejszych sformułowaniach teoretycznych, opiera się na wierze w człowieka, darząc go bezgranicznym zaufaniem — nakłada na niego obowiązki na miarę tego zaufania.

Wychowankowie A. S. Makarenki zdali egzamin słuszności swego wychowania w ostatniej wojnie światowej, zwycięsko przeciwstawiając się hydrze faszyzmu. Zdają egzamin ten i teraz — każdej chwili wnosząc wspaniałe budowle socjalizmu, walcząc o pokój dla wszystkich ludzi pracy. Wspaniałe osiągnięcia tych ludzi — zacytuje słowa Leona Kruczkowskiego — „Coraz dalej przesuwają granice ludzkich możliwości, twórcza wyobraźnia uskrzydla każdy wysiłek nadzieją — więcej, śmiała pewnością dalszego pochodzenia myśli, coraz nowych i coraz większych zamierzeń i zadań”.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.

Wzrost człowieka jest zależny od wielu czynników
takich jak: odżywianie, warunki życia, stan zdrowia
i genetyka. Wzrost człowieka trwa do około 20-25 roku życia.